Abnérova a Íš-bóšetova smrt

Původ materiálu
Tomáš Pavelka
Pořadí v lekci
67

2 Samuelova 3

Postřehy pro učitelku

Boj mezi domem Saulovým a Davidovým se protahoval (1) Připomeňme: Saul a jeho syn Jónatan padli v bitvě, tudíž byla země bez krále. Normálně měl nastoupit jeho syn. Království se dědí právě proto, aby se po smrti krále nebojovalo o moc. A lidé sou také klidnější, když se vládci moc nestřídají, když aspoň vládne někdo ze stejné rodiny. Je to iluze, ale funguje. Bůh si však vybral jiného, za to, že Saul chtěl být víc oblíbený u lidí, něž poslouchat Boha.

David je ale králem jen v Judeji. Saulův generál Abnér dosadil nad zbylými kmeny za vládce Íšbošeta, Saulova syna a dědice.

V Chebrónu se Davidovi narodili synové (2) Dalo by se říci, že se David „usazuje“; z vůdce zbojníků, partizánů, se z něj stává otec rodiny.

V Saulově domě nabýval převahy Abnér. (6) Tedy Saulův generál, který dosadil Íšbošeta k moci. Zdá se, že Íšbošet je tak trochu Abnérova loutka. Abnérovi vyhovuje být šedou eminencí, která tahá za nitky. To bývá často pohodlnější, protože člověk není na očích a nenese žádnou odpovědnost. Může si užívat moci a nenést její tíži. Kdo se obejde bez osobní slávy a moc mu stačí, tomu to vyhovuje.

Íš-bóšet vytýkal Abnérovi: „Jak to, že jsi vešel k ženině mého otce?“ (7) Tzn. úměrně děstkému věku řečeno, vzal si za ženu vedlejší manželku krále Saula. Když Abnér „převzal“ jednu ze Saulových žen, jako by tím zaujímal jeho místo. V dosti hrubém myšlení orientu takový skutek naznačuje něco jako „nový kohout převzal slepice starého kohouta“, vynořil se „nový samec“ a tedy nový král. Íšbošet se obává celkem oprávněně. Právně to sice nic neznamená – ale je to náznak, který je už težko ignorovat. Íšbošet je v nelehkém postavení: K moci se nedostal vlastní silou, dosadil ho Abnér. Království neobhájí svastní silou, bojuje za něj Abnér. Abnér dělá za Íšbošeta víceméně všechno. Takže, otázka se nabízí sama: Proč by Abnér nemohl vládnout rovnou bez Íšbošeta?

Abnér velice vzplanul a vyčítal: „Copak jsem psí hlava, patřím snad k Judovi? Denně prokazuji milosrdenství domu Saula,…“ (8) Zdá se, že se Íšbošet netrefil. Abnér sice asi byl taková šedá eminence, kterou baví tahat za nitky – ale právě asi jenom to. Co říká, dává dost smysl. Íšbošet opakuje chybu svého otce Saula: Nedovede uvěřit, že to s ním někdo myslí dobře. Nedovede si představit, že někdo může jednat nesobecky, bez postranních záměrů. Nechce si přiznat, že vlastně každý člověk je na někom závislý, potřebuje něčí pomoc. Vlastně se vrací důvod, proč Saul přišel o království: Chtěl dělat všechno sám, i obětovat. Nedržel se toho, že Bůh řídí svůj lid tak, aby se lidé navzájem potřebovali: Král aby potřeboval kněží a kněží zase krále. Pro nás z toho plyne ponaučení, že si máme uvědomovat, co dobrého pro nás kdo dělá, komu na nás záleží, že jsme na druhé v mnoha věcech odkázáni. A být za ně vděčni.

Abnér si tedy možná vzal tu ženu jen proto, že se mu líbila. Možná chtěl i posílit vlastní důležitost, ale Íšbošeta odstranit nechtěl – to mohl kdykoliv, i teď, a neudělal to.

Íš-bóšet nebyl s to ozvat se Abnérovi ani slovem, protože se ho bál. (11)Íšbošet „machroval“, aniž by na to měl. Abnér byl ve skutečnosti asi vůbec nejmocnější člověk v Izraeli a přitom se z vlastní vůle rozhodl zůstat věrný rodu svého pána. Ale skutečně nic, než čest, ho k tomu nenutilo. Teď, když ho ještě Íšbošet urazí, nemá důvod dál ho podporovat – sám Bůh nakonec slíbil království Davidovi. Abnérovým rozhnodnutím přijít na stranu Davida prakticky končí boje, není druhá tak silná autorita, která by se proti Davidovi postavila jako Abnér.

Budu stát při tobě a obrátím k tobě celý Izrael. (12) Abnér k Davidovi nepřejde s vojskem, dám mu do služeb svou autoritu. Na zkušeného válečníka Abnéra všichni dají. „Budu stát při tobě“ zároveň znamená, že Abnér počítá u Davida s obdobnou funkcí, jako měl u Saula, tedy druhý nejvyšší. Tedy znovu: Abnér netouží po kralování, ale u moci být chce. Není jednoznačně kladný ani záporný. Je to, řekněme, člověk, který zná svou cenu.

Vydej mi mou ženu Míkal, kterou jsem pravoplatně získal za sto pelištejských předkožek! (14) Trochu podobné, jako případ s Abnérem: David nebude dost „chlap“, pokud něco neudělá s tím, že si nechal vzít ženu. Doteď lidé trpí tím, když vidí své vůdce ponížené, v hanbě. Navíc, David skutečně dostal (!) Míkal za ženu, je jeho!

Í-bóšet ji dal vzít od muže, od Paltíela, syna Lavišova. (15) Je vidět, že odchodem Abnéra se Íšbošetova moc úplně zhroutila. Přistupuje na Davidovu podmínku, snaží se ho za každou cenu usmířit. Saul už před tím dal Míkal jinému muži (což bylo samozřejmě protizákonné, dokud její muž žil). Tehdy tím Saul, její nový manžel Paltíel a vlastně i Míkal sama řekli: David je mrtvý muž, je vyřízený. Najednou je všechno jinak. Co vypadalo nevratné, se najednou musí vracet. Íšbošet jená zoufale, svým činem pochopitelně ztratí přízeň Paltíela, který nejspíše nebyl úplně nevýznamný, když mu sám král dal svou dceru.

Její muž ji s pláčem doprovázel až do Bachurímu. Tam mu Abnér řekl: „Vrať se.“ A on se vrátil. (16) Velmi dojemné a zároveň drsné místo. Máloco může být v životě víc ponižující, než žít s vědomím, že s tím, s kým jsme dřív sdíleli „stůl a lože“ ho dnes sdílí někdo jiný. Paltíel tohle vědomně provedl Davidovi. Žil s jeho ženou, zatímco si David někde v jeskyních v poušti sotva zachránil život. Mezitím si Míkal zamiloval – a teď se jemu děje to samé, strašné duševní i tělesné ponížení. Velmi hluboce to vyjadřuje věta: Tam mu Abnér řekl: „Vrať se.“ Paltíelovi se stalo to samé, co před tím provedl Davidovi. Přes to je nám ho líto. David je v právu. Jeho spravedlnost je strašná – ale je to spravedlnost! Vidíme zde, že hřích je něco, co nejde „odestát“, co už s námi napořád žije vlastním životem, co se stále vrací. O Míkal totiž ještě uslyšíme, a rozhodně ne v dobrém.

Už dávno jste se dožadovali toho, aby králem nad vámi byl David. (17) Abnér je mazaný. Dokud sloužil Saulovi, bylo právě to, aby se David nestal králem, jeho hlavní starostí. Teď všem říká „už dávno to po nás chcete, tak to máte mít“. Je to starý přesvědčovací trik: Totiž podsunout druhému nějakou myšlenku tak, aby si myslel, že na ni vlastně přišel sám.

Rukou svého služebníka Davida vysvobodím svůj izraelský lid z rukou Pelištejců (18) Nezapomeňme, během toho všeho porbíhá válka s Pelištejci a nedaří se zrovna dobře. Silný velitel je nutně potřeba.

David pro něho a pro muže, kteří byli s ním, uspořádal hostinu (20) Byl to Abnér, kdo Davida celé roky honil po horách. Ale David je osochoten se smířit.

Znáš Abnéra, syna Nérova! Přišel tě oklamat. (25) U Jóaba se opakuje něco podobného, jako u Íšbošeta: Není schopen čekat u druhého jakýkoliv dobrý motiv. Pro Jóaba je zabíjení „technická věc": Pokud zabití druhého něco vyřeší, udělá to Jóab bez zachvění. Jóab je tak trochu Davidův zlý duch: Je to jeho nejschopnější a nejoddanější voják, David se bez něj neobejde. Ale zároveň Davida táhne k tomu, aby se z něj stal nový Saul, který jde přes mrtvoly, jen aby si udržel moc.

Ta ať dopadne na hlavu Jóabovu i na celý dům jeho otce. Ať v Jóabově domě nikdy nechybí trpící… (29) David může Jóaba proklínat, ale nemůže ho potrestat: Pomstít zabitého příbuzného, třebaže v čestném boji nebo dokonce neúmyslně bylo právo příbuzných. Proto byla v Izrali útočištná města, kde se mohl ukrýt ten, kdo někoho neúmyslně zabil – pokud to stihl. Co Jóab udělal, nebylo trestné, nezákonné. Ale byla to špinavost, protože Abnér zabitého Asáela dvakrát varoval, ať ho nechá na pokoji a pak ho zabil v čestném boji. Ukazuje se, že zákon nemůže postihnout úplně každou špatnost a že je potřeba vždy přemýšlet i nad duchovním smyslem zákona.

Nevíte, že dnešního dne padl v Izraeli velitel, a to veliký? A já jsem dnes tak sláb, já pomazaný král.(38) David je schopen ocenit i své nepřátele. Z jeho smutku je poznat, že mu jde především o Izrael – Abnér byl skutečně výborný velitel, bez ohledu na to, že byli s Davidem dlouho nepřátelé. A jak bylo vidět, i Abnér se dovedl přenést přes osobní věci a došlo mu, že David je teď pro Izrael to nejlepší. Smír těchto dvou rozumných lidí zničil Jóab a jeho bratři a je to velká škoda. Četli jsme příběh, který vzbuzuje ty otázky typu: „Co by bylo, kdyby…“. Spolupráce Abnéra a Davida mohl být dobrý konec – ale nebyl.

A tihle muži, Serújini synové, jsou tvrdší než já. (39) Serúja byla Davidova sestra, Jóab a jeho bratři tudíž jeho synovci. Ukazuje se, že David, ač drsný válečník, má své meze, za které nechce jít. Z tohohle je mu už špatně. David musí být tvrdý a odvážný, pokud má být úspěšným králem. Ale nechce být tak drsný, nelidský, jako Jóab. Jóab je jeho pokušitel, jeho zlé já. Zároveň ale musí s Jóabem udržet nějak v tvrdosti krok, jinak člověka napadá, že by mohl zlikvidovat i Davida. Jóab je ovšem věrný za všech okolností, i ve chvíli, kdy se proti Davidoviněmu vzbouří skoro celý Izrael a David je na útěku. Jóab nezradí. Zároveň ale přímo proti Davidovým výslovným příkazům provede vždy vše daleko brutálněji. Vždycky, když je David v pokušení ulehčit si život a odstranit vraždou někoho z cesty, odolá. Odolá a zakáže takovému člověku ublížit – ale Jóab to přes to udělá. Je to skoro jakoby se každá Davidova zlá myšelnka hned uskutečnila, což musí být strašný pocit. Jako bychom mohli zabíjet pouhou myšlenkou.

2 Samuelova 4 (pokud se stihne)

Když uslyšel Saulův syn, že Abnér v Chebrónu zemřel, ochably jeho ruce. I celý Izrael se zhrozil. (1) I když David dělá, co může, aby dokázal, že za smrtí Abnéra nestojí, stejně všechny vyděsí, že ani někdo jako Abnér není v bezpečí. Dál sledujeme, jak se Íšbošetova moc hroutí.

Jónatan, syn Saulův, měl syna, který měl zchromené nohy. (4) Pouze vsuvka. O tohoto Meríbošeta se pak David postará.

Ubili ho k smrti a uřízli mu hlavu; vzali ji a šli celou noc pustinou. (7) Íšbošeta zabijí jeho vlastní důstojníci. Chtějí si zachránit krk a postavení. Jako krysy první opouštějí loď. Že šli celou noc pustinou má zdůraznit, co to bylo za lidi. Orientálci se noci bojí a stejně tak pustiny. Obojí najednou je pro ně úplné království démonů. Ale tihle lidé jsou tak zlí, že se tam cítí normálně. Noc a pustina je v nich samých.

Tu je hlava Íš-bóšeta, syna tvého nepřítele Saula, který ti ukládal o život. Hospodin dopřál králi, mému pánu, dnešního dne pomstu nad Saulem i nad jeho potomstvem.

(8) David měl Saula přes všechno rád a nepokládal ho za nepřítele – a už vůbec ne jeho děti, které s ním sympatizovaly. Ještě horší je, že do celé věci tahají Hospodina. To je zneužití Božího jména. Je vůbec velká chyba si myslet, že Hospodinova vůle je všechno, co prostě vyjde. Někdy se dobré věci nepodaří a Bůh je přece chtěl – a odmění toho, kdo se aspoň snažil. Jindy Bůh dopustí zlou věc – a potrestá jejího vinníka.

**Jakože živ je Hospodin, který vykoupil můj život ze všeho soužení,... (9) David je vděčný Hospodinu za to, že ho zachránil, ne za skázu svých nepřátel. Že David přžil nástrahy, to byla Boží vůle, to David ví. Ale tohle není – to David ví stejně dobře.

Jakpak když svévolníci zavraždí spravedlivého (11) Íšbošet proti Davidovi bojoval, přesto ho David označuje za spravedlivého. David dovede uznat i své protivníky a my se od něj učme. Stává se, že se s námi někdo střetne ve svých zájmech, některým sporům se nedá vyhnout. Ale to hned neznamená, že je druhý člověk celý špatný. Za jiných okolností bychom mohli být přátelé. Tohle znají vojáci i sportovci a my bychom se to od nich měli učit pro běžný život. Íšbošet byl věrný odkazu svého otce, cti své rodiny.

Shrnutí

1. V minulém vyprávění padl král Saul v bitvě.
2. Po králi normálně vládne jeho syn. Ale Hospodin vybral skrz Samuela Davida.
3. Saulův vojevůdce Abnér je ale věrný jeho synovi Íšbošetovi a Íšbošet chce vládnout. Nejsou zlí, ale pletou se.
4. Íšbošet vládne jen díky Abnérovi, generálovi. Abnér ho dosadil na trůn, Abnérza něj bojuje, skoro bysme řekli, že by mohl Abnér rovnou být králem.
5. Abnér si vezme jednu ze Saulových žen. Vlastně je z něj teď něco jako nevlastní táta Íšbošeta. Íšbošet se bojí, že chce Abnér vládnout místo něj a vyčte mu to.
6. Ale udělal chybu, protože Abnér to s ním myslel dobře. Každý, kdo všechny jen podezírá, kdo nevěří, že druzí moou taky něco myslet dobře, zůstane sám.
7. Abnér se taky urazil, řekl si: To mám za všechno? A přešel k Davidovi.
8. Abéra si všichni váží, je to velký vojevůdce, takže je snando přemluví, aby si vybrali Davida za krále.
9. David si Abnéra váží, ví, že to myslí dobře a že je šikovný a tak se s ním smíří.
10. Chce zpátky Míkal, kterou mu vzali. A tak ji zas vezmou jejímu novému manželovi, který pláče. Je to kruté, ale stejně je on před tím vzal Davidovi.
11. Íšbošet vrátí Míkal. Taky se chce smířit, taky to vlastně nemyslí zle.
12. Ale je tu Jóab. Vždycky když Davida napadne něco zlého, ale David to neudělá, protože je spravedlivý, Jóab tu zlou věc udělá.

13. Zabil Abnéra, protože Abnér mu před tím zabil bratra. V Izraeli se každý směl pomstít, takže ho David nemůže potrestat. Ale správné to nebylo, protože AbérAsáela dvakrát varoval, ať ho nechá a pak ho zabil v čestném boji.
14. David proklíná Jóaba a je mu moc líto, že se nemohl Abnérem smířit. Všechno mohlo být lepší, kdyby to Jóab nezkazil.
15. A podobně by se asi smířil s Íšbošetem. Sice spolu vedli válku, ale David věděl, že není zlý.
16. Proto nechá popravit jeho vrahy. David umí odpouštět, i když právě jemu šlo o život.

Kam dále

NŠ Louny

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

NŠ Louny

Biblický odkaz (kat)

2 Samuelova 3–4